Скаўтынг. Сур'ёзная гульня

Я даўно сябрую са скаўтамі. Нават калісьці сама ледзь не стала скаўткай. Выношу на ўсенароднае чытанне сваю размову з васямнаццацігадовым скаўтам Яўгенам Мельнікам, што адбылася ў адной утульнай мінскай кавярні, — з надзеяй, што вы таксама захочаце з імі пасябраваць.

Спачатку лікбез: што такое скаўтынг? Вы бачылі скаўтаў у амерыканскіх фільмах і мульціках — хлопчыкаў і дзяўчынак у адмысловай форме, якія ходзяць па хатах і прапануюць купіць пячэнне. Наша ж гісторыя зусім іншая. Скаўтынг — справа вельмі сур'ёзная. Гэта адначасова гульня і методыка выхавання. У аснове ляжаць пэўныя правілы, якія забяспечваюць удзельнікам скаўцкага руху няспыннае духоўнае і фізічнае развіццё. Адным з такіх правіл з'яўляюцца перыядычныя выезды на прыроду, падчас якіх аддаленыя ад цывілізацыйных выгод скаўты павінны ўласнаручна арганізаваць свой побыт. Іншымі словамі, скаўт — гэта такі ўзброены сякерай чалавек, які, у ідэале, здолее зрабіць усё з нічога.

Каштоўнасны фундамент скаўтаў, пра якіх я збіраюся вам распавесці, — хрысціянства. Скаўцкія суполкі існуюць пры каталіцкіх парафіях, а таму ўсе падобныя да Яўгена скаўты — практыкуючыя вернікі. За больш канкрэтнай інфармацыяй звернемся да самога Яўгена.

— Раскажы, што такое скаўтынг. Паводле якіх прынцыпаў ён арганізаваны?

— Скаўтынг — гэта рух пры касцёле, які выхоўвае ў маладым недасведчаным хлопчыку мужчыну. У аснове скаўтынгу педагогіка Федэрацыі скаўтаў Еўропы. Ёсць пяць асноўных прынцыпаў скаўтынгу. Першы — гэта Бог: духоўнае развіццё чалавека. Другі — тэхніка: мы займаемся развіццём практычных уменняў, тэхнічнай падрыхтоўкай (вучымся вязаць вузлы, выжываць у прыродзе). Трэцяе — характар: мы выхоўваем чалавека адказнага, ініцыятыўнага, жыццярадаснага, які любіць працаваць. Чацвёрты — здароўе і фізічнае развіццё. Пяты — служэнне бліжняму: кожны дзень скаўт мусіць дапамагаць людзям вакол.

Беларускі скаўт-хлопец праходзіць тры асноўныя этапы: спачатку ён належыць да ваўчанят, потым да скаўтаў і ўрэшце становіцца вандроўнікам. Ваўчаняты не дзеляцца на суполкі і жывуць так званай «зграяй». Гэты этап грунтуецца на «Кнізе Джунгляў» Кіплінга. У ваўчанят ёсць кіраўнік — Акела. Методыка навучання ваўчанят і скаўтаў грунтуецца на гульні. Усё павінна спасцігацца ў гульні, нават у выпадку пакаранняў за правіны. Другі этап — скаўты (13—17 год). Скаўты ўжо больш самастойныя: яны дзе-

ляцца на невялікія суполкі і самі арганізуюць сваё жыццё. Трэці этап — вандроўнікі (ад 18 год і да канца жыцця), якія спасцігаюць свет у вандроўцы. Спачатку за кожным маладым вандроўнікам замацоўваецца чалавек, які займаецца яго развіццём на працягу года. Пасля вандроўнік робіцца самастойным і павінен самаразвівацца. Ён павінен прымаць нейкае служэнне на тры гады. Напрыклад, я цяпер выконваю служэнне звязовага.

— І чым жа займаецца звязовы?

— Звязовы — гэта кіраўнік скаўтаў (тых, што знаходзяцца на 2 этапе) нейкага канкрэтнага звяза. Звяз — гэта аб'яднанне некалькіх коп'яў, якія, як правіла, знаходзяцца ў адным горадзе ці пры адным прыходзе. Я кіраўнік усіх скаўтаў горада Барысава.

— Як ты даведаўся пра скаўтынг?

— Вельмі проста. Я хадзіў у касцёл, а мой стрыечны брат быў намеснікам звязовага ў Барысаве. Мама пачула пра гэта і «загнала» мяне туды. Я не хацеў, упіраўся рукамі і нагамі. Але мама хацела, каб я меней сядзеў у камп'ютары, неяк фізічна развіваўся.

— Не шкадуеш?

— Не, не шкадую. Я не забіў сем год свайго жыцця.

— Скаўтынг для цябе гульня ці штосьці большае? Прынцыпы, пакладзеныя ў аснову скаўтынгу, гучаць пераканаўча, але ці працуюць яны на практыцы? Ці верыш ты ў рэалізацыю высокіх скаўцкіх ідэалаў?

— У наш час складана ў нешта верыць. Але я веру, што скаўтынг — не проста гульня.

— Што даў табе скаўтынг, акрамя таго, што табе было весела?

— Перадусім я шмат чаму навучыўся. Напрыклад, жыццю ў супольнасці, сяброўству. Праз скаўтынг я займеў сапраўды шмат сяброў. Цяпер я маю да каго папрасіцца пераначаваць у Мінску. Адказнасці. Асабліва ёй вучышся падчас жыцця ў коп'і. Напрыклад, у коп'і шэсць чалавек, і кожны за нешта адказвае. Уявім, што коп'ё некуды выязджае, а чалавек, адказны за каструлю і сякеру, не

паехаў. Атрымліваецца, церпіць усё коп'ё: як яны будуць есці без сякеры і каструлі? Адзін нехта не паехаў — стрэс для ўсяго коп'я, якому прыходзіцца неяк выкручвацца. Коп'ё — адзінае цэлае, дзе кожны чалавек незаменны. Да таго ж яно павінна быць рознаўзроставым, каб старэйшыя вучылі малодшых, а малодшыя — старэйшых. Праз скаўтынг я навучыўся быць пунктуальным. Таксама я цяпер больш востра адчуваю сваю віну.

— Што для цябе самае цяжкае ў скаўтынгу?

— Як звязоваму, мне складана прыцягнуць новых скаўтаў. Раней іх было куды больш. Вельмі цяжка сучаснага дзіцёнка зацягнуць у лес невядома навошта, адарваўшы ад любімай камп'ютарнай гульні. Вялікую ролю адыгрываюць таксама бацькі. Яны мусяць удзельнічаць у скаўцкім жыцці свайго дзіцяці, у яго развіцці, павінны

яго падштурхоўваць. Бо часам здараецца, што скаўта «заклініць», і ён хоча адысці ад руху. Ці мала: пераходны ўзрост, дзяўчаты… А бацькі павінны цікавіцца сваім скаўтам, яго поспехамі, заняткамі. Тады ён адкрываецца і заахвочваецца.

— Ці скаўтынг змяняе людзей?

— Часта праз скаўтынг людзі прыходзяць да веры, становяцца актыўнымі практыкуючымі католікамі. Сустракаюць на скаўцкім шляху Бога.

— Распавядзі, калі ласка, колькі паказальных гісторый са свайго досведу. Штонебудзь натхняльнае ці смешнае...

— Успамінаюцца найперш не асабліва гераічныя гісторыі пра тое, як нявопытныя скаўты наядуцца чагосьці не таго ці нап’юцца вады з рэчкі, а потым усім кап’ём у кустах сядзяць… Распавяду пра тое, як скаўтынг вучыць суроваму жыццю і пазбаўляе залішняй пераборлівасці. Ёсць у нас адзін хлопец, які, калі перайшоў з ваўчанят у скаўты, еў толькі гарачае. А на летніку ж мы супы ды кашы зазвычай непадагрэтымі ямо. Спачатку на сваім першым у жыцці летніку гэты хлопец ныў: «Не хачу халоднае, пагрэйце». А пад канец летніка еў усё: і халоднае, і сырое, і з пяском… І ўсё мала было.

— Як і навошта вы праводзіце летнікі?

— Скаўцкі год разбіты на чатыры этапы, адпаведныя порам года. Падчас кожнага этапу мы вучымся нечаму канкрэтнаму, а ў канцы адбываецца выезд у лес. А летнік — гэта падвядзенне вынікаў цэлага года. Падчас яго яшчэ раз рэалізуецца ўсё, чаму мы навучыліся за год. Напрыклад, на першым этапе мы вучыліся пэўны вузел вязаць, на другім — стол майстраваць, на трэцім — спяваць, на чацвёртым — сцэнкі паказваць. А на летніку, які заўсёды праходзіць у лесе, мы дэманструем усе набытыя ўменні.

— Ці трымаеце сувязь з іншымі еўрапейскімі скаўтамі?

— Так. Раз на дзесяць год праходзіць так званы Еўраджэм, які збірае ўсю федэрацыю скаўтаў Еўропы. У Еўропе сёння больш за 15 тысяч скаўтаў, і калі яны збіраюцца разам на шыхтаванні (скаўцкім пастраенні), то выглядае гэта вельмі эфектна.

— Каталіцкія скаўты ёсць толькі ў Еўропе?

— У асноўным гэта Еўропа, але адзін беларус заснаваў скаўцкі звяз у Канадзе. А адзін швед, натхніўшыся беларускім вопытам, разгарнуў скаўцкую дзейнасць на сваёй радзіме.

— Ты зможаш застацца скаўтам да канца жыцця?

— Так, я збіраюся заставацца актыўным вандроўнікам, мне гэта няцяжка. Мы спасцігаем усё праз шлях: выпраўляемся ў вандроўкі, падчас якіх праходзім пешкі

даволі доўгія дыстанцыі. Рэчы нясём з сабой і бяром толькі тое, што патрэбна. У прынцыпе, гэта ежа і палатка. Ідучы, мы разглядаем прыгожыя месцы, вучымся ў дарозе перадольваць боль і страх. Мы ідзём групамі — коламі. Кола — сукупнасць вандроўнікаў аднаго горада. Адметнасць скаўта ў тым, што ён павінен зрабіць тое, што яму скажа кап'явы, а вандроўнік павінен сам прапанаваць і сам зрабіць, добраахвотна. Мэта вандроўкі — адкрыць для сябе і пра сябе нешта новае. Напрыклад, ты думаў, што ты невыносливы і не зможаш прайсці 15 км. А ў вандроўцы адкрываеш, што гэта дробязь. У вандроўцы ты пра нешта просіш у Бога. Апошняя наша вандроўка — шлях з Солаў у Гудагай. Там чароўныя мясціны.

— Ці ёсць сярод вас дарослыя вандроўнікі?

— Так, ёсць старэйшыя. Нават ёсць вандроўнік, чый сын таксама ўжо вандроўнік.

— Якія краіны найбольш актыўныя ў плане скаўтынгу?

— Францыя, Польшча, Германія. Ёсць скаўты ў Італіі.

— У Беларусі якія асяродкі скаўтынгу найбуйнейшыя?

— Барысаў, Івянец, Гродна, Гомель — асноўныя. Ёсць скаўты ў Мінску, Віцебску, Лынтупах, Паставах...

— Ці ёсць у вас нейкія адмысловыя традыцыі?

— У барысаўскіх скаўтаў ёсць традыцыя, якая толькі зарадзілася. Мы вырашылі, што кожную першую нядзелю чэрвеня ўсе збіраемся ў лесе: вандроўнікі, скаўты, ваўчаняты і бацькі — і весела бавім час.

— Раскажы пра вашыя адмысловыя атрыбуты.

— Існуе скаўцкі сцяг, які называецца басан. Ён падзелены на дзве часткі, чорную і белую. У сярэдзіне знаходзіцца крыж, галоўны сімвал хрысціянства, а ў крыжы — лілея, скаўцкі сімвал. Белая частка сцяга дзесьці на сантыметр большая, чым чорная. Гэта сімвал таго, што дабро заўсёды перамагае зло. Гэта складана заўважыць, але так ёсць.

Апранаемся мы ў простую, але стыльную скаўцкую форму. Яна складаецца з кашулі — бежавай для ваўчанят і вандроўнікаў і сіняй для скаўтаў, — гальштука, берэта. Гальштук патрэбны не проста для прыгажосці. Гэта адметны знак — кожны звяз мае свой колер гальштука. Таксама гальштук з'яўляецца ўніверсальным інструментам, яго можна выкарыстоўваць у сцэнках, напрыклад. Французскія скаўты выкарыстоўваюць свой берэт, калі здымаюць гарачую катрулю з агню. Таму ён у іх часта прапалены, але яны яго носяць і гэта лічыцца нармальным. А мы такім жа чынам выкарыстоўваем гальштук. А кашуля — гэта твар скаўта: яна павінна быць ідэальна выпрасаванай і чыстай. У нас заўсёды расшпілены верхні гузік. Гэта паказвае нашу адкрытасць да іншых людзей. Закасаныя рукавы — знак таго, што мы заўсёды гатовыя для працы. Нам таксама нельга трымаць рукі ў кішэнях — нельга гультайнічаць.

— З якімі праблемамі сутыкаюцца беларускія скаўты?

— Не скажу нічога новага: з фінансавымі. Таму мы заклікаем рабіць інвестыцыі ў наш рух. Грошы не прападуць дарэмна! А насамрэч скаўт праблем не баіцца, асабліва калі ўспрымаць іх як частку скаўцкай гульні. І давяраць Богу.

Гутарыла Тамара САРАЧЫНСКАЯ